

BÀI HỌC TỪ TÁC PHẨM “THÀ ÍT MÀ TỐT” CỦA V.I.LÊNIN VÀ SỰ VẬN DỤNG CỦA ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM TRONG ĐỔI MỚI, SẮP XẾP TỔ CHỨC BỘ MÁY HIỆN NAY

LÊ THỊ MINH HÀ*

Tóm tắt: Tác phẩm “Thà ít mà tốt” được V.I.Lênin viết tháng 3 - 1923, là di huấn chính trị có ý nghĩa lý luận và thực tiễn sâu sắc đối với Đảng Cộng sản Việt Nam trong quá trình lãnh đạo, đổi mới, sắp xếp bộ máy của hệ thống chính trị. Để vận dụng sáng tạo quan điểm của V.I.Lênin, Đảng cần đánh giá đúng thực trạng tổ chức bộ máy trong hệ thống chính trị, trên cơ sở đó đưa ra giải pháp đồng bộ, khoa học, khả thi nhằm đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

Từ khóa: Đổi mới; hệ thống chính trị; tổ chức bộ máy; V.I.Lênin.

1. Một số bài học từ tác phẩm “Thà ít mà tốt” của V.I.Lênin

Thứ nhất, đánh giá khách quan, khoa học tình hình để có cơ sở, căn cứ cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước

V.I.Lênin đánh giá về bộ máy nhà nước Xô viết: “Tình hình bộ máy nhà nước của ta rất đáng buồn, nếu không muốn nói là rất tồi tệ”¹. Người vạch rõ các khuyết điểm của nhà nước Xô viết: sốt sắng, hấp tấp, vội vàng, quan liêu, thủ cựu, bảo thủ, không muốn đổi mới... Thực trạng đó của bộ máy nhà nước do cả nguyên nhân khách quan và chủ quan, trong đó nguyên nhân chủ quan là chủ yếu. Về mặt khách quan, những hạn chế của bộ máy nhà nước do: cuộc nội chiến kéo dài chống sự can thiệp của các nước đế quốc và bọn phản động trong nước; các nước phương Tây sau thất bại trong nội chiến và can thiệp quân sự vào nước Nga lại tăng cường phá hoại sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Nga. Về mặt chủ quan, thực trạng bộ máy nhà nước là do không

chú trọng đến chất lượng bộ máy nhà nước và do quá trình cải tiến bộ máy nhà nước: “Thế là đã năm năm, chúng ta ra sức cải tiến bộ máy nhà nước của ta. Nhưng đó chỉ là một hoạt động phí công, một hoạt động, qua năm năm, đã chỉ cho chúng ta thấy rõ rằng hoạt động đó chỉ là vô hiệu, thậm chí còn vô ích, hay thậm chí còn có hại là khác. Nhìn hoạt động phí công ấy thì tưởng là chúng ta công tác, nhưng thực tế, hoạt động đó đã làm cho những cơ quan và đầu óc của chúng ta đóng cáu lại”².

V.I.Lênin đánh giá khách quan, khoa học về thực trạng tổ chức bộ máy nhà nước và thực trạng cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước, đồng thời Người chỉ rõ các nguyên nhân của thực tế trên. Từ đó, Lênin mới đề xuất các nhiệm vụ, giải pháp đúng đắn, thúc đẩy cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước một cách hiệu quả. Các nhiệm vụ, giải pháp cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước tuân theo quy tắc “thà ít mà tốt”.

Thứ hai, giữ vững nguyên tắc “Thà ít mà tốt” trong cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước

* Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh.

¹ V.I.Lênin (1978), *Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, Mát-xcơ-va, t. 45, tr. 442.

² V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 445.

V.I.Lênin nhận thấy việc thực hiện quy tắc “thà ít mà tốt” trong quá trình cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước sẽ gặp muôn vàn khó khăn, thử thách: “Tôi biết rằng giữ vững quy tắc ấy và vận dụng được nó vào tình hình thực tế của chúng ta là khó khăn. Tôi biết là quy tắc ngược lại thế sẽ tự mở cho nó một con đường bằng muôn nghìn ngõ ngách. Tôi biết rằng sẽ phải kháng cự lại một cách mãnh liệt, sẽ phải tỏ ra kiên trì phi thường; rằng công tác ấy, ít nhất là trong những năm đầu, sẽ vô cùng ít hiệu quả”³. Mặc dù phải vượt qua nhiều khó khăn, trở ngại nhưng việc thực hiện quy tắc “thà ít mà tốt” sẽ bảo đảm cho thành công của quá trình cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước, đạt được mục đích: “xây dựng một nước cộng hòa thật sự xứng danh là nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xô - viết”⁴.

Thứ ba, xác định khâu đột phá trong cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước

Trong cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước, V.I.Lênin chọn khâu đột phá là cải tổ Bộ Dân ủy thanh tra công nông, thông qua cải tổ cơ quan này để tác động đến tổ chức bộ máy nhà nước, làm rung chuyển toàn bộ bộ máy nhà nước. Người chỉ rõ nhiệm vụ: “phải làm cho Bộ Dân ủy thanh tra công nông, công cụ để cải tiến bộ máy của ta, thành một cơ quan thật sự gương mẫu”⁵. Muốn thiết lập được bộ dân ủy mới đó thì phải: Sử dụng một cách hết sức thận trọng, có suy nghĩ kỹ và với một sự am hiểu cặn kẽ tất cả những gì thật sự ưu tú trong chế độ xã hội của chúng ta.

Thứ tư, đổi mới khâu lựa chọn và đào tạo, bồi dưỡng cán bộ trong quá trình cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước

Về lựa chọn cán bộ, V.I.Lênin yêu cầu: “phải vĩnh viễn vứt bỏ ngay tất cả những tiêu chuẩn chung về số lượng nhân viên của các cơ

quan...” và “phải lựa chọn đặc biệt cẩn thận những cán bộ của Bộ Dân ủy thanh tra công nông, căn cứ vào một số kiểm tra nghiêm ngặt nhất, chứ không khác được”, lựa chọn “những công nhân mà chúng ta chỉ định là ủy viên Ban Kiểm tra Trung ương phải là những người cộng sản không thể chê trách được”⁶.

Theo V.I.Lênin, lựa chọn cán bộ vào các cơ quan thuộc Bộ dân ủy thanh tra công nông phải có đủ bốn điều kiện: *Một là*, họ được nhiều đảng viên cộng sản giới thiệu; *Hai là*, họ qua được một kỳ sát hạch chứng nhận rằng họ hiểu biết về bộ máy nhà nước của chúng ta; *Ba là*, họ qua được một kỳ sát hạch chứng nhận rằng họ hiểu biết lý luận thường thức về bộ máy nhà nước của chúng ta, những nguyên tắc của khoa học quản lý, những giấy tờ sổ sách...; *Bốn là*, họ phải phối hợp tốt công tác với những ủy viên Ban kiểm tra trung ương và với ban thư ký riêng của mình, sao cho chúng ta có thể đảm bảo cho toàn thể bộ máy chạy tốt.

Muốn lựa chọn đúng người, cần lập hai tiểu ban: Cử một tiểu ban chịu trách nhiệm thảo chương trình sơ bộ cho những kỳ thi tuyển người muốn vào làm việc ở Bộ Dân ủy thanh tra công nông; cũng như cho những người định tuyển vào chức vụ “ủy viên Ban Kiểm tra Trung ương”; “Đồng thời phải cử ra một tiểu ban trừ bị có trách nhiệm tìm những người để tuyển vào chức vụ ủy viên Ban Kiểm tra Trung ương”. V.I.Lênin chỉ rõ: Phải mất nhiều công phu mới lập được bản danh sách những người định tuyển.

Về đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, V.I.Lênin cho rằng: Phải nỗ lực lâu dài để huấn luyện cho họ hiểu biết những phương pháp và những mục tiêu công tác. Trước hết, phải tổ chức soạn sách giáo khoa về công tác tổ chức nói chung, và đặc biệt là về công tác quản lý. Cử người có năng lực và tận tâm sang Đức, Mỹ, Canada, Anh để sưu tầm tài liệu và nghiên cứu vấn đề.

³ V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 445.

⁴ V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 445.

⁵ V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 444.

⁶ V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 446.

Trong tác phẩm “Thà ít mà tốt”, V.I.Lênin có nhiều chỉ dẫn về đổi mới công tác lựa chọn, đào tạo, bồi dưỡng cán bộ. Những chỉ dẫn là phương thức quan trọng để cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước một cách có hiệu quả.

Thứ năm, điều kiện, yêu cầu cơ bản trong cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước

Để thực hiện có hiệu quả hoạt động cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước, V.I.Lênin chỉ ra điều kiện cơ bản là phải có *tri thức*, phải gắn lý luận với thực tiễn: “Muốn đổi mới bộ máy nhà nước của chúng ta, phải cố hết sức tự đặt cho mình nhiệm vụ sau đây: một là học tập, hai là học tập, ba là học tập mãi, và sau nữa, phải làm sao cho học thức ở nước ta không nằm trên giấy hoặc là một lời nói theo một nữa (điều này phải thú thực là thường hay xảy ra ở nước ta), phải làm sao cho học thức thực sự ăn sâu vào trí não, hoàn toàn và thực tế trở thành một bộ phận khăng khít của cuộc sống của chúng ta”⁷. Đây là điều kiện cần thiết để tiến hành nhiệm vụ trở thành một nước xã hội chủ nghĩa, xây dựng nhà nước xã hội chủ nghĩa.

Trong cải cách, sắp xếp tổ chức bộ máy nhà nước, cần nghiêm túc thực hiện công tác kiểm tra nhằm sáng tạo ra cái tốt hơn đồng thời nhằm thể hiện thái độ bất tín nhiệm bổ ích đối với lối cư khinh suất muốn lao bừa lên, đối với mọi lối huênh hoang... V.I.Lênin nhấn mạnh tác dụng của công tác kiểm tra: “Phải nghĩ đến chuyện kiểm tra lại những chủ trương mà chúng ta tuyên bố hàng giờ, quyết định hàng phút, rồi từng giây chứng minh tính chất không vững chắc, không kiên định và khó hiểu của những chủ trương đó”⁸.

Thứ sáu, cần kết hợp giữa tổ chức bộ máy cơ quan nhà nước với cơ quan đảng cùng cấp

V.I.Lênin cho rằng: “có thể hợp nhất một cách độc đáo bộ máy kiểm tra của đảng với bộ

máy kiểm tra của chính quyền”⁹. Các căn cứ để thực hiện sự kết hợp giữa tổ chức bộ máy cơ quan nhà nước với cơ quan đảng cùng cấp bao gồm: *Một là*, trên thực tế có sự kết hợp vô cùng có ích giữa Bộ dân ủy ngoại giao với cơ quan ngoại giao của Đảng; *Hai là*, sự kết hợp linh hoạt của yếu tố chính quyền với yếu tố đảng tạo ra một nguồn sức mạnh phi thường; *Ba là*, vì lợi ích của công việc đòi hỏi cần hợp nhất một cách độc đáo giữa bộ máy kiểm tra của Đảng với bộ máy kiểm tra của chính quyền, là điều đảm bảo duy nhất cho một hoạt động có kết quả.

2. Sự vận dụng của Đảng Cộng sản Việt Nam nhằm đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả

Trong quá trình lãnh đạo sự nghiệp đổi mới, Đảng Cộng sản Việt Nam thực hiện nhiều chủ trương, giải pháp nhằm đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị nhưng kết quả chưa được như mong muốn. Sau hơn 30 đổi mới, Đảng nhận rõ “tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị vẫn còn cồng kềnh, nhiều tầng nấc, nhiều đầu mối; hiệu lực, hiệu quả vẫn chưa đáp ứng được yêu cầu, nhiệm vụ”¹⁰. Thực trạng trên do nhiều nguyên nhân, trong đó, chủ yếu là do mô hình tổng thể về tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị chưa được hoàn thiện. Bên cạnh đó, công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu khoa học về tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị chưa được coi trọng và chưa được tiến hành một cách căn cơ, bài bản, thiết thực. Trên cơ sở đánh giá đúng thực trạng tổ chức bộ máy hệ thống chính trị, Đảng đề ra nhiệm vụ: “tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn,

⁹ V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 452.

¹⁰ Đảng Cộng sản Việt Nam (2017), *Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa XII*, Văn phòng Trung ương Đảng, tr.38.

⁷ V.I.Lênin (1978), *Sđd*, t. 45, tr. 444.

⁸ V.I.Lênin (1979), *Sđd*, t. 45, tr. 443.

hoạt động hiệu lực, hiệu quả¹¹. Đây là nhiệm vụ vô cùng quan trọng nhưng nhiều khó khăn, phức tạp, cần thực hiện một cách vững chắc, thận trọng. Trên cơ sở vận dụng nguyên tắc “thà ít mà tốt” của V.I. Lê - nin, trong thời gian tới, Đảng lãnh đạo thực hiện một số giải pháp chủ yếu sau:

Một là, nâng cao nhận thức và trách nhiệm của các cấp ủy đảng, cán bộ, đảng viên và nhân dân trong đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

Quá trình đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị ở nước ta thành công hay thất bại phụ thuộc trước hết vào nhận thức và trách nhiệm của các cấp ủy đảng, cán bộ, đảng viên và nhân dân. Theo chỉ dẫn của V.I.Lênin, nhiệm vụ cải cách tổ chức bộ máy rất khó khăn, phức tạp nên cần phải nhận thức đúng đắn về vai trò, mục tiêu, các nhiệm vụ cụ thể đồng thời phải có quyết tâm, trách nhiệm trong việc thực hiện nhiệm vụ.

Để nâng cao nhận thức cho các cấp ủy đảng, cán bộ, đảng viên, nhân dân về chủ trương đổi mới, sắp xếp hệ thống chính trị cần tổ chức học tập, quán triệt sâu sắc quan điểm, mục tiêu, phương hướng và các giải pháp thực hiện Nghị quyết số 18 - NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương ngày 25-10-2017 về “tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả”. Mục đích của việc đổi mới, sắp xếp lại tổ chức bộ máy hệ thống chính trị là làm cho các bộ phận, các yếu tố cấu thành tổ chức, con người trong các tổ chức đó được sắp đặt lại theo một trật tự hợp lý hơn, khoa học hơn, mỗi người trong tổ chức bộ máy phát huy tốt nhất phẩm chất, năng lực, sở trường vốn có của mình để cống hiến cho tổ chức. Đổi mới,

sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị là công việc hết sức hệ trọng, có thể coi là cuộc cách mạng. Do đó, phải giáo dục, nâng cao nhận thức sâu rộng trong đội ngũ cán bộ, đảng viên và nhân dân, tạo sự thống nhất nhận thức và hành động trong Đảng, sự đồng thuận trong xã hội nhằm thúc đẩy đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

Hai là, tiến hành rà soát chức năng, nhiệm vụ, các mối quan hệ công tác của tổ chức bộ máy hệ thống chính trị, đánh giá sát, đúng về mức độ chồng chéo, trùng lặp, trên cơ sở đó đề xuất các biện pháp khắc phục.

Để có những giải pháp sát, đúng, khả thi trong đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị cần tuân theo chỉ dẫn của V.I.Lênin về tinh thần dám nhìn thẳng vào sự thật, đánh giá đúng sự thật, chỉ ra nguyên nhân của thực trạng. Để đánh giá đúng thực trạng tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị, đúng mức độ chồng chéo, trùng lặp về chức năng, nhiệm vụ, về các mối quan hệ công tác, Đảng cần tiến hành phân tích các tổ chức trong bộ máy hệ thống chính trị, liệt kê các chức năng, nhiệm vụ, mối quan hệ công tác của từng tổ chức trong hệ thống và tiến hành so sánh, đối chiếu, tìm kiếm, phát hiện sự chồng chéo, trùng lặp. Trong quá trình sắp xếp, kiện toàn tổ chức bộ máy hệ thống chính trị theo định hướng “một người có thể đảm nhiệm nhiều việc, nhưng một việc chỉ do một tổ chức, một người chủ trì và chịu trách nhiệm chính”; vừa làm vừa rút kinh nghiệm, kịp thời tổng kết các mô hình thí điểm.

Ba là, đổi mới công tác đào tạo, bồi dưỡng cán bộ, công chức, viên chức đáp ứng yêu cầu đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị theo hướng tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

Chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức là yếu tố quyết định hiệu quả hoạt động của các tổ chức trong hệ thống chính trị. Thực

¹¹ Đảng Cộng sản Việt Nam (2017), *Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa XII, Văn phòng Trung ương Đảng*, tr.45-46.

hiện đào tạo, bồi dưỡng, nâng cao trình độ mọi mặt và kỹ năng công tác của đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức theo yêu cầu vị trí việc làm. Tiếp tục đổi mới nội dung, chương trình, phương pháp đào tạo, bồi dưỡng, cập nhật kiến thức cho cán bộ, công chức, viên chức theo hướng chuyên nghiệp, chuyên sâu. Về nội dung, chương trình đào tạo phải bảo đảm quán triệt đường lối, quan điểm đổi mới đất nước của Đảng; bám sát yêu cầu, nhiệm vụ chính trị và thực tiễn phát triển kinh tế - xã hội của địa phương; đáp ứng yêu cầu cải cách hành chính và hội nhập nhằm nâng cao năng lực hoạt động thực tiễn của cán bộ, công chức, viên chức. Về hình thức đào tạo, bồi dưỡng thì kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, xây dựng đội ngũ giảng viên kiêm chức có bề dày kinh nghiệm trong quản lý và năng lực công tác thực tiễn để truyền đạt kiến thức, hướng dẫn kỹ năng theo từng vị trí việc làm. Cần có sự đầu tư cho công tác đào tạo, huấn luyện cán bộ thực hiện mô hình nhất thể hóa chức danh và quan tâm đến việc đào tạo cán bộ, công chức qua hoạt động thực tiễn. Phát huy tinh thần tự học, tự bồi dưỡng của cán bộ, công chức, viên chức.

Bốn là, tăng cường công tác kiểm tra, giám sát quá trình đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị.

Về mục đích, tác dụng của công tác kiểm tra được V.I.Lênin chỉ dẫn cụ thể. Trong quá trình tiến hành đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị, Đảng ta cần tăng cường công tác kiểm tra, giám sát đối với việc chấp hành các quy định về sắp xếp tổ chức bộ máy hệ thống chính trị nhằm phát hiện ưu điểm để phát huy và nhận ra khuyết điểm, hạn

chế để khắc phục, sửa chữa một cách kịp thời. Bên cạnh đó, thực hiện phối hợp chặt chẽ và đồng bộ giữa các cơ quan thanh tra, kiểm tra của hệ thống chính trị, phát huy vai trò nòng cốt của ủy ban kiểm tra các cấp, phát huy vai trò của các cơ quan tham mưu của Đảng...

Năm là, kết hợp linh hoạt yếu tố đảng và yếu tố chính quyền tạo ra sức mạnh phi thường của tổ chức bộ máy hệ thống chính trị tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả.

V.I.Lênin chỉ rõ những căn cứ thuyết phục về việc thực hiện hợp nhất các cơ quan đảng và cơ quan nhà nước. Vận dụng sự chỉ dẫn của V.I.Lênin, Đảng ta thực hiện sự hợp nhất các cơ quan có chức năng, nhiệm vụ liên thông, tương đồng. Đảng chủ trương thực hiện hợp nhất các cơ quan chuyên môn có chức năng, nhiệm vụ liên thông; hợp nhất cơ quan chuyên môn với các tổ chức tham mưu, giúp việc của đảng có chức năng, nhiệm vụ tương đồng.

Trước hết, phải đầu tư nghiên cứu công phu, nghiêm túc về thiết kế mô hình cơ cấu tổ chức hợp nhất. Trong việc thiết kế mô hình của tổ chức hợp nhất phải xác định rõ mục tiêu, chức năng, nhiệm vụ, cơ cấu tổ chức bộ máy, vị trí việc làm, nguyên tắc hoạt động, cơ chế vận hành, các mối quan hệ công tác, điều kiện, phương tiện làm việc của tổ chức. Để thực hiện có hiệu quả chủ trương hợp nhất các tổ chức, cơ quan, vị trí chức danh có sự tương đồng về chức năng, nhiệm vụ cần thiết phải thực hiện thí điểm, rút kinh nghiệm, giải quyết những vấn đề nảy sinh, phát sinh nhằm tiếp tục hoàn thiện mô hình hợp nhất tổ chức. ■

Tài liệu tham khảo:

1. V.I.Lênin (1978), *Toàn tập*, Nxb. Tiến bộ, Mát-xcơ-va.
2. Đảng Cộng sản Việt Nam (2017), *Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu Ban Chấp hành Trung ương khóa XII*, Văn phòng Trung ương Đảng.